

Dr. İsmet Sungurbey, Medeni Hukuk Eleştirmeleri (İstanbul Üniversitesi Yayınları: No. 1041; İstanbul Hukuk Fakültesi Yayınları: No. 220), İstanbul 1963.

Bu eser hakkında düşüncelerimi söylemeye girmeden önce, Türk Dil Kurumu'nun ödül vereceği eserde aradığı 'bilim' vasfının ne olduğunu kestirmek gerekmektedir. Bana göre 'bilim eseri' belli bir konu üzerinde yazarın emek vererek, seçtiği konuda yazılmış başka eserler arasında seçkin ve sayılı bir yer almayı hak eden eserdir. İsmet Sungur beyin bu eseri ise, türlü konuları - o da ancak bir ucundan tutarak, işlemektedir. Ayrıca eserin içindeki 21 yazıdan 8 tanesi günlük gazetelerle, kimi dergilerde çıkmıştır. Geri kalanlardan bir tanesi İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası'nda, ötekiler de İstanbul Barosu Dergisi'nde, 1953-1963 yılları arasında çıkmıştır. Türkçü Karşılıklar Bulalım (s.11-14) adını taşıyan, aslında bir yazı olmayıp yazarın, yazılarında kullandığı kelimelerden örnekler vermek üzere bir başkası tarafından toplanarak bir araya getirilmiş söz-dizisinden ibarettir.

Yazarın üzerinde işlediği konular üzerinde- benim alanım içinde olmamakla beraber- okuyunca bir yetki sahibi olduğu açıkça görülmektedir. Yalnız, onun ilaştığı noktalar 'zaman aşımı', 'tabii babalık', 'gyrimenkuller', 'miras', 'tapulama', 'topraklandırma', 'erazi kadastrosu', 'borçlar kanunu', 'kirakanunu', 'vekâlet' gibi -bir bakıma- birbirinden ayrı konuları içine almaktadır. Yazar, bu konuların ancak bir k maddesi, kimi de bir fıkrası veya bendi üzerinde kendi görüşlerini durmakta; Yargıtay'ın 'içtihatları birleştirme' kararları üzerinde kendi görüşlerine belirtmekte; kendisi ve dili üzerinde yapılan eleştirmeleri karşılamakta, hattâ 'olağan-üstü kazandırıcı yıllanma üstüne' (s.70-71) yazısında olduğu gibi, bir yabancı memlekette yayınladığı bir yazısının sonuna konmuş olan bir 'ard-söz'de yazar hakkında belirtilmiş olan birkaç satırlık, fakat önemli, bir takdir sözünün çevirisinden ibarettir.

Meslek dergileri dışında gazete ve dergilerde yayınladığı yazılar, günlük günün konuları ile ilgili ve geniş okuyucu kümesi için yazıldığından, ister-istemez, derine inmiştir.

Diline gelince: Baştan söyleyelim ki yazar, hele son yıllarda yayınladığı yazılarda 'ileri bir türkçeci' olarak görünmektedir. Bunlar son iki-üç yılın yazılarıdır. Ondan öncekiler, hukuk konularında yazılan meslek eserlerinde ve fakülte kitaplarında alıştığımız, meslek dışındaki okuyucular için anlaşılması pek kolay olmayan bir dilledir. Bunda, kullanılan kelimeler kadar, elbette, konunun dışında olmamızın da payı vardır.

Yazar, başlı-başına 'Türkçü' konusu üzerindeki yazılarında ve kullandığı dile karşı olanlara verdiği karşılıklarda 'ileri bir Türkçe'den yana olduğunu ap-açık göstermektedir. Ancak, bir bilim dilinin, bir kişinin dileğine, yeteneğine, ve, - biraz mübalâga payını ayırarak - söylemek gerekirse, 'ayak-üstü' bulduğu karşılıklarla kurulamayacağı meydandadır. Netekim, yazarın bulduğu karşılıklarda, gerek anlam, gerek Türkçe'nin zevkine uygunluk bakımından yetersiz olanlar bulunduğu gibi yanlış olanlar da vardır. Önce, bu karşılıkların hiç te önceden bulunup kararlaştırılmış bir ilkeye uyularak bulunmadığını, dil üzerinde yeteri kadar durulmadığını, kimi kez gereksiz ve yatkın olmayan sözler öne sürülmek istendiğini belirtmek isterim. Bunların örneklerini, başka yazılarını elemeye görülmü olmadan 'Türkçe Karşılıklar Bulalım' (s.11-14) adlı yazıda yeteri kadar bulabiliriz. S.10'da 'aktif husumet salâhiyeti: arañ yöneltme yetkisi' (başka yerlerde 'arañ' kelimesi 'dava' karşılığı olarak geçmektedir; 'aynî irtifak: yersel katlandırım' (daha yukarıda 'aynî' karşılığı ola-

2)

rak 'nesnel' verilmişti); 'dava:aranc; dava etme:arançlama; davacı:aranççı'; 'gabin: sömürme'; 'hâkimin takdiri: yargıcın ölçümlemesi'; 'Akide ve doktrin: öğreti'; 'irade izharı: istek açığa vurması'; 'istihkak davası: geri alma arancı (biraz aşağıda 'istirdat' karşılığı olarak yine 'geri alma'); işgal: kapma, kapım'.

Eski hukuk dilini köklü olarak bildiği görülen yazarın Türkçe karşılıklar için, Türkçe'nin kendi ifade yeterliğine baş-vurmaktan çok, sözlüklerden yararlandığı anlaşılmaktadır. Bütün başka bir anlam taşıyan 'resim' kelimesine bulduğu karşılık 'bediz' (s.14) kelimesidir. Bu kelime ise onun anladığı 'resim:vergi' değil, güzel sanatların bir kolu olan 'resim' demektir.

Yazarın son yazıları boyunca 'medenî hukuk' karşılığı olarak kullanmakta direndiği 'yurttaşlar töresi' yerine kitabına 'Medenî Hukuk Eleştirmeleri' adı koymasındaki küçük çelişmeye de burada dokunalım.

Yazar Türkçe karşılıklar bulmaya kalkıştığı zaman, Türkçe'nin içine girecek yerde, sözlüklere dalmış ve ancak çeviriler yapmıştır; bize gerek olan ise dilimizin yatmadığı bu çevirmeler değil, yadırganayacağımız, 'aranççı' ve benzerlerinde olduğu gibi, kulağımızı tirmalamayan ve Türkçe'nin kendi selikasına uygun karşılıklar bulmaktır.

Yazarın bu yoldaki çalışmalarının hiçe sayılması gerektiğini söylemek istemiyorum; tersine bunlar elbette öğülecek çalışmalardır; ancak aceleci, yetersiz ve birçoğunu atılmaya mahkûmdur. Kısaca, Hukuk "ili"ni türkçeleştirmek, bir kişinin, tek başına, bugünkü yetersiz sözlüklere dayanarak yapacağı bir iş gibi alınmamak gerektir.

Sözü bağlamak için:

1) Bu eser, içinde türlü konularda, temel konuların tek bir noktasını ele alan bilim yazılarıyla günlük gazete yazılarını bir araya toplamıştır.

2) İlk yıllarda yazdıkları bir yana, son yıllarda yayınladığı yazılarda 'ileri bir türkçecilik' çabası göstermesine ve bunu kimi yazıların da savunmasına karşı, yatışmış ve ana-küme'ce yadırganmadan benimsenecek Türkçe'nin zevkına ve ifade gücüne uygun karşılıklar getirmiş değildir.

Bu haliyle, Türk Dil Kurumu'nun ödül vermeyi düşündüğü bir eser niteliğinde görmüyorum.

14.Eylül.1964

Orhan Şaik Gökyay
Orhan Şaik Gökyay

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No DŞG-173

1964 yılı 20. cilt 1

1964 yılı 20. cilt 1

Orhan Şaik Gökyay